

ВСЕУКРАЇНЬКА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
МЕТОДИК ТА ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТІ»

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД: ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ БАЗОВИХ ПОНЯТЬ

ІНСТИТУТ
педагогічної освіти
і освіти дорослих
імені Івана Зязюна
НАПН України

Ольга Баніт

Доктор педагогічних наук,
старший дослідник,
провідний науковий співробітник
відділу андрагогіки ІПООД
імені Івана Зязюна НАПН України

Сергій Доценко

Доктор технічних наук, доцент кафедри
спеціалізованих комп'ютерних систем
Українського державного університету
залізничного транспорту

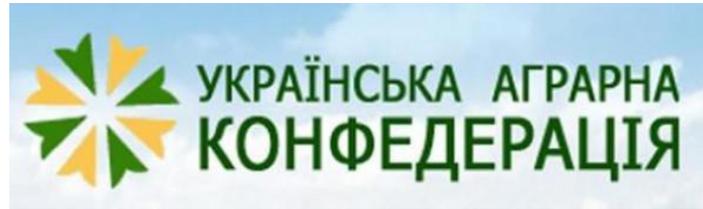
Вячеслав Харченко

Доктор технічних наук, професор,
завідувач кафедри комп'ютерних
систем, мереж і кібербезпеки
Національного аерокосмічного
університету ім. М.Є.Жуковського

Компетентні фахівці – запорука успішного розвитку

ІТ компанії відчувають дефіцит кваліфікованих кадрів

Дефіцит кадрів у агросфері

ЮНЕСКО:
глобальний дефіцит вчителів в усьому світі

Укрінформ: Учителів вистачає. Молодих не вистачає

Україна без медиків,
вчителів та правоохоронців
(статистика)

Україні не вистачає понад 20 000 медиків

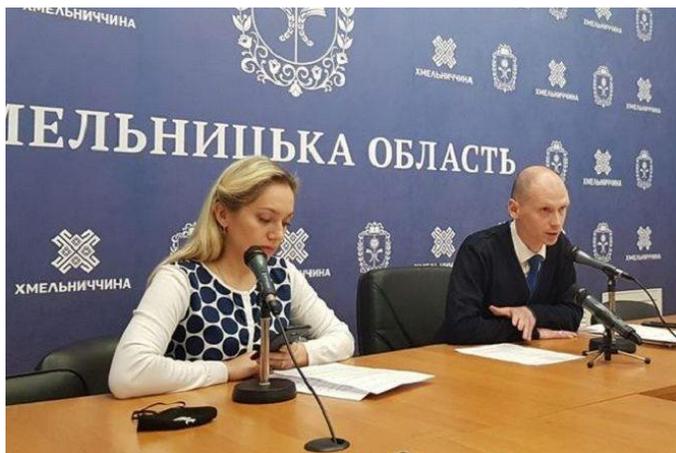
Україні не вистачає майже 19 тисяч поліцейських

Професії, по яких спостерігається найбільший дефіцит кадрів серед усіх професій (за Класифікатором професій) у січні-жовтні 2019 року

Назва професії
водій автотранспортних засобів
комплектувальник проводів
машиніст (кочегар) котельної
вантажник
швачка
сестра медична
офіціант
продавець продовольчих товарів
сторож
доцент
кухар
оператор виробничої дільниці
слюсар-ремонтник
електрогазоварник
вихователь
інспектор (пенітенціарна система)
електромонтер з ремонту та обслуговування

Назва професії
оператор заправних станцій
викладач закладу вищої освіти
бариста
оператор котельні
охоронник
двірник
слюсар-сантехнік
тракторист
бухгалтер
укладальник-пакувальник
водій навантажувача
слюсар з ремонту колісних транспортних засобів
фрезерувальник каменю
верстатник деревообробних верстатів
токарь
інженер
поліцейський (інспектор) патрульної служби маляр

Дефіцит кадрів в інфекційній лікарні

Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців

66% студентів у Німеччині працюють під час навчання. А студенти у Вінниці?

alexanderlippert.com

83 львівські студенти додатково працюватимуть на міській залізниці

Нормативно-правове підґрунтя компетентнісного підходу

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ОСВІТУ»

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ВИЩУ ОСВІТУ»

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ПОВНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ»

ПОСТАНОВА КАБІNETУ МІНІСТРІВ
УКРАЇНИ від 21 серпня 2019 р. № 800

Розділ I. Загальні положення (Закон «Про вищу освіту»)
компетентність - здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей

Стаття 17. Вища освіта (Закон «Про освіту»)
Метою вищої освіти є **здобуття** особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, **професійних і загальних компетентностей**, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі

п. 15. (Постанова)
Основними напрямками підвищення кваліфікації є:
розвиток професійних компетентностей

Компетентнісна модель фахівця

У чому полягає сутність моделі фахівця

Яка методологія застосовується для її формування

Як розробити й упровадити методологічні механізми

Протиріччя між прагматизмом працедавців і консерватизмом академічної спільноти

Характеристика форм компетентностей та змісту формуючих елементів моделі фахівця

Компетентнісні моделі фахівця	Джерело
1. Інструментальні (когнітивні, методологічні, технологічні та лінгвістичні здатності); 2. Міжособистісні (навички спілкування, соціальна взаємодія та співпраця); 3. Системні (поєднання розуміння, сприйнятливості та знань, здатність планування змін для удосконалення систем, розроблення нових систем)	[1]
1. Соціальна компетентність. 2. Загальнонаукова компетентність. 3. Індивідуально-особистісна компетентність. 4. Організаційно-управлінська компетентність. 5. Аналітично-рефлексивна компетентність. 6. Загально професійна компетентність... 7. Спеціальна компетентність...	[2]
Динамічна й системна комбінації знань, умінь, навичок і досвіду.	[3]
Компетентність побудована на комбінації (поєднанні) взаємовідповідних пізнавальних відношень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань та вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії	[4]
Структурно-логічна схема цього феномена (компетентності): знання, пізнавальні вміння і навички, практичні вміння і навички, ставлення, емоції, цінності та етичні норми, мотивації	[5]
Крім цього <компетентнісного підходу>, ефективність зазначеного процесу забезпечують системний, особистісний, діяльнісний, акмеологічний, аксіологічний та синергетичний підходи.	[3]

Згідно цієї таблиці дослідження поняття «компетентнісна модель фахівця» здійснюється з двох точок зору, а саме:

- визначенням їх *складу за формами компетентностей* згідно [1-2];
- визначенням *змісту елементів*, які їх формують та механізму їх динамічного поєднання згідно [3-5].

З цього слідує, що відповідь на запитання про зміст поняття «компетентнісна модель фахівця» можливо отримати **вирішивши проблему визначення механізму «динамічного поєднання» знань, розуміння, навичок, умінь і здатностей.**

Дослідження механізму «динамічного поєднання» знань, розуміння, навичок, умінь і здатностей

У чому ж полягає зміст цього механізму динамічного поєднання? Згідно [1] це можливо завдяки тому, що: «... формулюються результати навчання та компетентності однією мовою (*мовою компетентностей*), тому на практиці далеко не просто їх розрізнити між собою.»

На основі вказаної «спільної мови» компетентностей пропонується формувати матрицю співвідношення результатів навчання та компетентностей (рис. 1) [1].

Архітектура механізму динамічного поєднання. Варіант №1

	K ₁	K ₂	K _m
PH ₁	+	-	-	+	-	-
PH ₂	-	+	-	+	+	+
...	-	+	-	+	+	-
...	+	-	+	-	-	+
...	-	+	-	-	-	-
PH _n	+	-	-	-	+	+

Згідно [1] поміж ними є:

«...глибока *діалектична єдність*: сукупність результатів навчання в їх *динамічному поєднанні* приводить до набуття особами, які навчаються, відповідних компетентностей, а з іншого боку – оволодіння певною компетентністю вимагає засвоєння конкретних знань, умінь, навичок, тобто – результатів навчання.»

Результат дослідження механізму «динамічного поєднання». Варіант №1

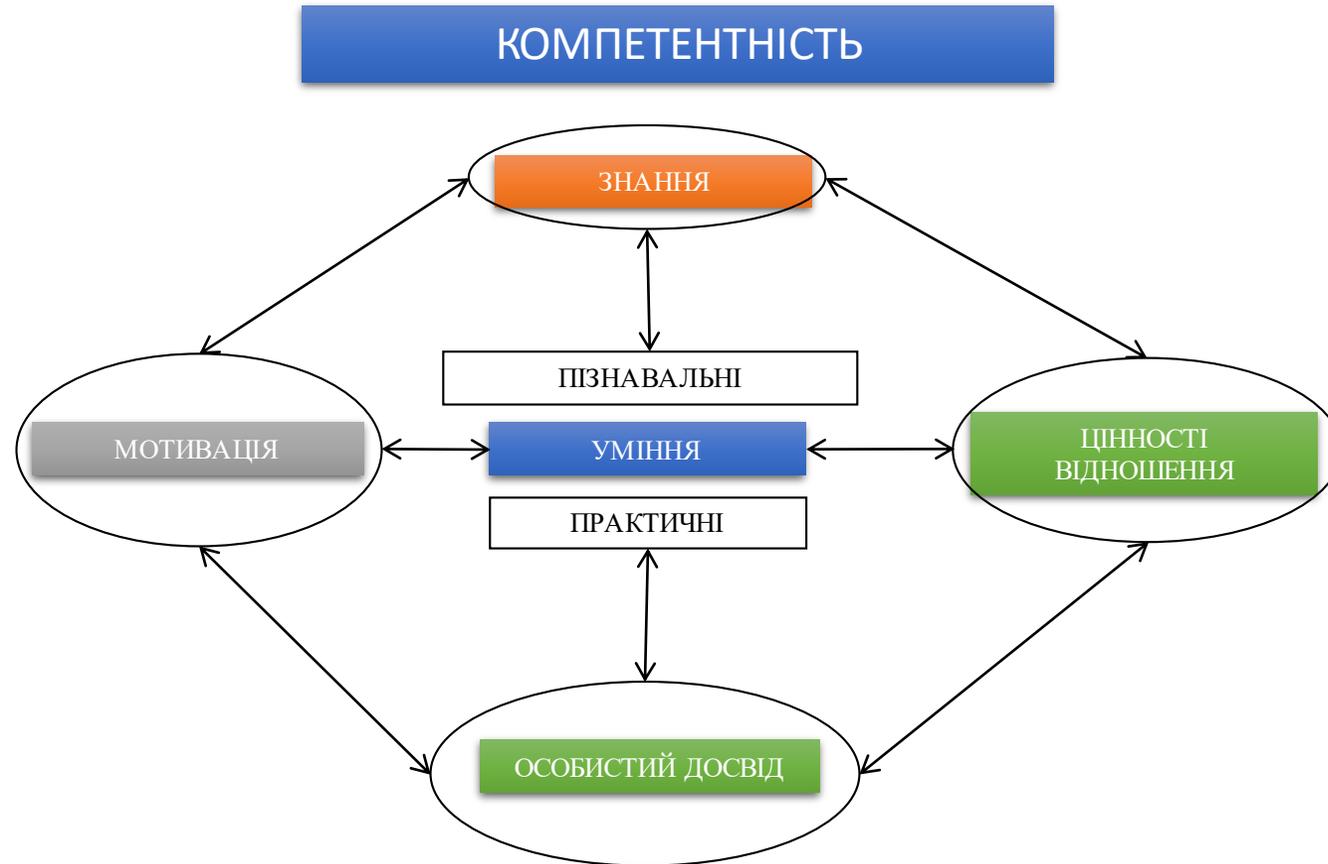
Форма відношень поміж RH_n та компетентностями K_m згідно [1] визначається на основі даних наведених на рисунку 1 у формі *бінарного функціонального зв'язку а не діалектичного*. З цього слідує, що *первинним* у формуванні компетентності є процес навчання, тобто, формування результатів навчання.

Виникає протиріччя, яке полягає у наступному.

Виникає питання, *які саме* знання, уміння, навички, здібності необхідні для формування кожної з компетентностей? Коректно відповісти на це запитання ми зможемо тільки визначивши склад та зміст саме кожної з компетентностей.

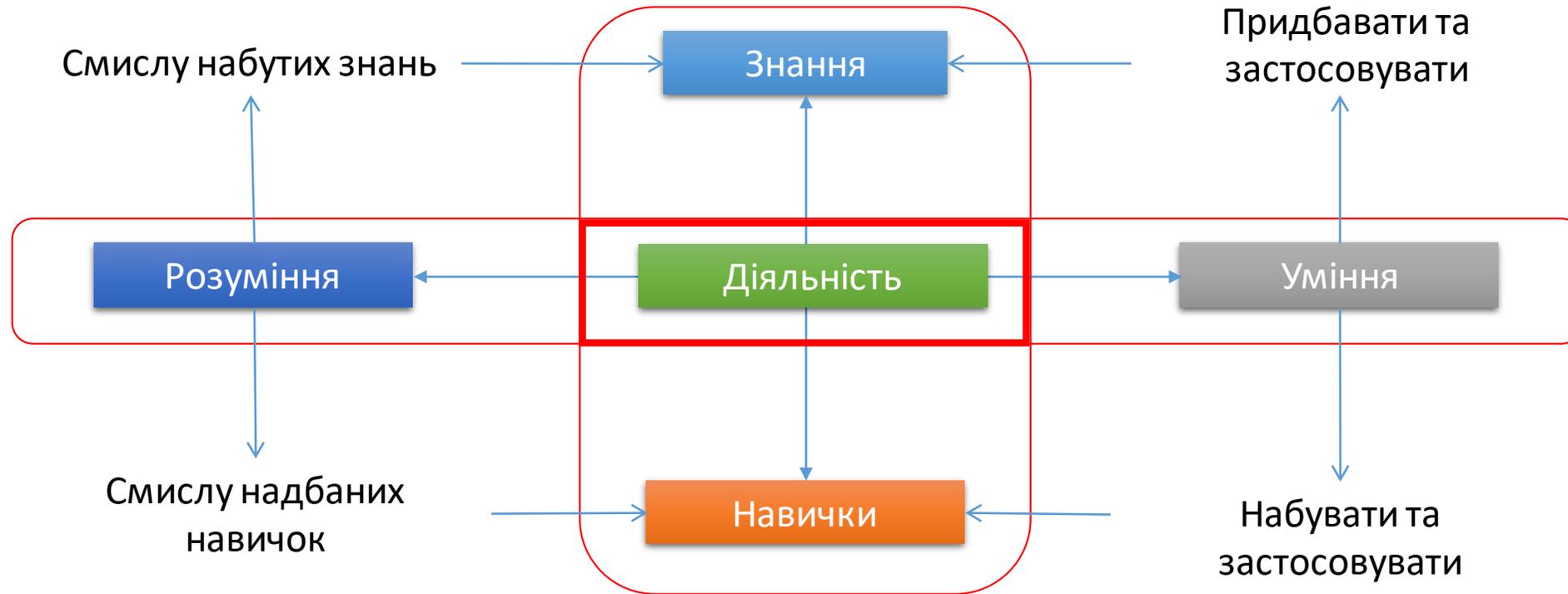
Утворюється замкнене коло: без визначення знань, умінь та навичок неможливо визначити склад та зміст відповідних компетентностей і навпаки, не визначивши відповідні компетентності неможливо визначити склад та зміст відповідних знань, умінь та навичок. Цей парадокс (протиріччя) є наслідком *невизначеності первинності* у вирішенні задачі про встановлення змісту понять «результат навчання» та «компетентність».

Архітектура механізму динамічного поєднання. Варіант №2

В цій моделі фахівця відсутнє визначення форм відносин, які встановлюються між визначеними елементами моделі.

Архітектура механізму динамічного поєднання. Варіант №3

В даній моделі поміж елементами встановлюються наступні *математичні діалектичні* відношення:

- «знання» \supset «навички»;
- «розуміння» \supset «уміння».

Отже, *діалектичне* поєднання вказаних факторів забезпечує здатність реалізувати *діяльність*.

Модель фахівця – модель метазнань про його діяльність.

Ці поняття утворюють *одиницю метазнань про діяльність*. З іншого боку, поміж вказаними поняттями формуються *причинно-наслідкові* відношення.

Знання про ці відношення можливо сформулювати у наступній формі:

- уміння придбавати та застосовувати знання про діяльність;
- розуміння смислу знань про діяльність;
- уміння набувати та застосовувати навички реалізації діяльності;
- розуміння смислу надбаних навичок з реалізації діяльності.

Ці знання пропонується розглядати як *компетентності* (умови) необхідні для реалізації діяльності.

З наведеного слідує, що компетентністний підхід може бути відображений формулою:

Компетентна людина здатна діяти та має досвід досягнення результатів своєї діяльності на основі придбаних знань та набутих навичок

Розділ І. Загальні положення (Закон «Про вищу освіту») **компетентність** – здатність особи:

- успішно соціалізуватися;
- навчатися;
- провадити професійну діяльність,

яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей

Компетентність – властивість людини, яка є умовою включення її до соціуму.

Навчання

Динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей

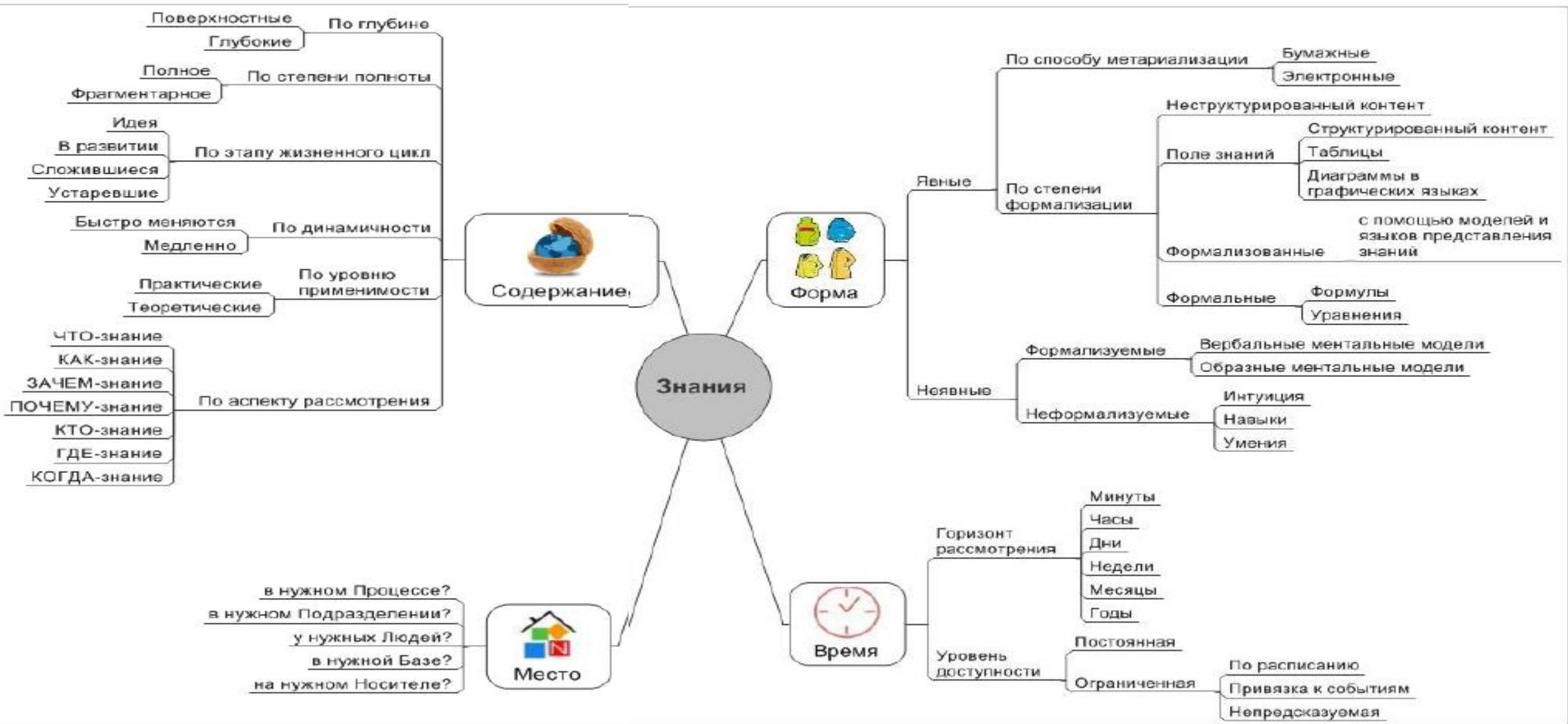
Модель фахівця

Професійна діяльність

Компетентність особи це характеристика її успішної соціалізації, яка набувається через навчання діяти, яке передбачає формування моделі фахівця на основі діалектичної єдності знань, умінь, навичок, розуміння

Рис. 3.7. Пример таксономии классов для понятия «деятельность»

Висновки

Компетентність особи це характеристика її успішної соціалізації, яка набувається через навчання діяти, яке передбачає формування моделі фахівця на основі діалектичної єдності знань, умінь, навичок, розуміння

*Компетентна людина здатна **діяти** та має **досвід** досягнення результатів своєї **діяльності на основі придбаних знань та набутих навичок***

Список літератури

1. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. — К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. — 120 с.
2. Лещенко Г. А. Компетентнісна модель фахівця як системоутворюючий чинник його професійної підготовки /Г.А. Лещенко // Льотна академія Національного авіаційного університету. – Наукові записки Серія: Педагогічні науки. – Випуск 173.– С. 32–36.
3. Пшенична О. С. Компетентнісна парадигма підготов здобувачів ступеня доктора філософії в галузі освіти / О. С. Пшенична //Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах 2017 р., Вип. 56-57 (109-110) – С. 343–349.
4. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program - OECD (Draft) // www.kaapeli.fi/-vsvy/eaea/policy/b/DeSeCo.doc.
5. Князян М. О. Компетентнісна модель професійної підготовки майбутніх фахівців / М. О. Князян // Теорія та методика навчання та виховання. – 2013. – Вип. 33. – С. 59–67.
6. Tuning Educational Structures in Europe Налаштування освітянських структур в Європі <http://tuning.unideusto.org/tuningeu>

Дякуємо за увагу!